

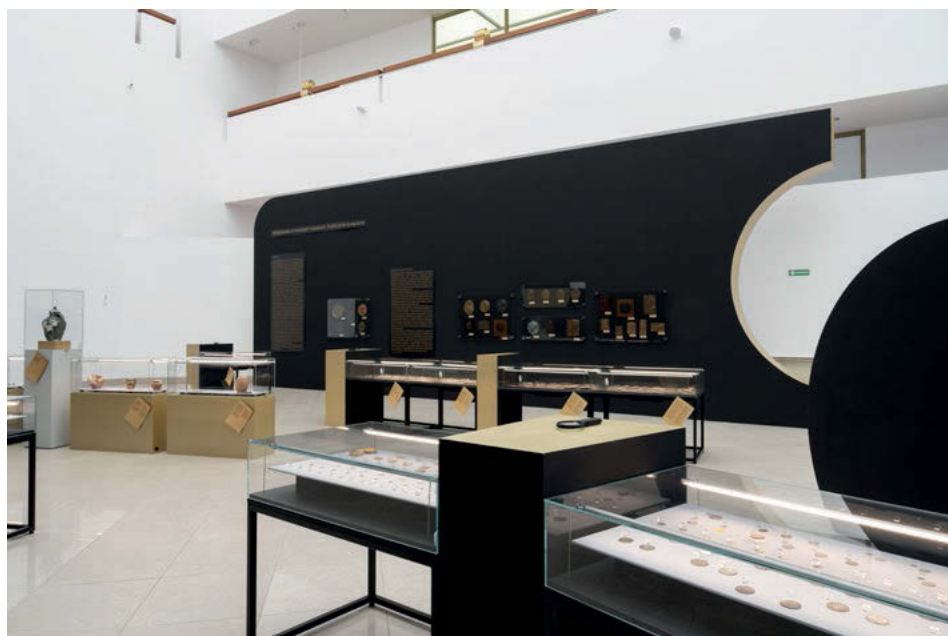
**Wystawa *Wielkopolska
w monetach i medalach.
Podróż przez tysiąclecie,*
20 listopada 2022 – 29 stycznia 2023 r.,
Muzeum Narodowe w Poznaniu,
Galeria Malarstwa i Rzeźby**

Wielkie wydarzenia wołają o piękną oprawę. Nie inaczej stało się z chwilą ogłoszenia wyboru Warszawy na miejsce odbycia XVI Międzynarodowego Kongresu Numizmatycznego. W Poznaniu zdecydowano, iż należy przygotować bogatą w zabytki, przekrojową wystawę umożliwiającą zapoznanie się z wielkopolskim dorobkiem monetarnym i medalierskim. Choć z przyczyn niezależnych wystawa odbyła się po terminie Kongresu, to mimo to dała asumpt do integracji środowiska numizmatyków – towarzyszyły jej obrady jubileuszowego Międzymuzealnego Kolegium Numizmatycznego (27 stycznia 2023 r.), które zgromadziło rekordową liczbę uczestników.

Sama wystawa *Wielkopolska w monetach i medalach. Podróż przez tysiąclecie* została ujęta w ramy wędrówki przez historię, kulturę i sztukę. W szczególności – przez dzieje użyt-

kowania i kreowania monet i medali (oraz, co istotne, plakiet i medalionów) po dzień dzisiejszy. Zasięg geograficzny oparto na ustalonej w literaturze zasadzie włączania do mennic wielkopolskich warsztatów we Wschowie i Bydgoszczy oraz medalierskiego dorobku artystów z tych rejonów. Łącznie udostępniono ponad tysiąc pięćset okazów w zdecydowanej większości w gablotach – 13 z monetami oraz 25 z medalami. Wystawa została umiejscowiona w przestronnym hallu wystaw czasowych oraz przylegającym do niego aneksie dedykowanym twórczości wyjątkowo silnie związanemu z Poznaniem Józefowi Stasińskiemu. Tytuł jasno wskazał dwa wątki: poświęcony monetom oraz ukazujący medalierstwo.

Początek narracji oddano skarbowi monetarnym znajdującym na terenie Wielkopolski datowanym na okres od antyku po wiek XX. Zaprezentowanych zostało kilkanaście skarbów złożonych z monet i biżuterii pochodzących z dawnych epok w starannie wyselekcjonowanych, najciekawszych lub najbardziej charakterystycznych ich częściach; łącznie ponad pół tysiąca monet. Tu szczególną uwagę zwracał nieskazitelnie zachowany grosz Kazi-

Wystawa *Wielkopolska w monetach i medalach. Podróż przez tysiąclecie*. Fot. Sonia Bober

mierza Wielkiego należący do skarbu z ul. Kramarskiej w Poznaniu.

Następnie ukazano monety powszechnego obiegu bite w Wielkopolsce w okresie średniowiecza i nowożytności. Tę część ekspozycji otwierał obecnie uznawany za pierwszą polską monetę denar „ze strzałą” Bolesława Chrobrego, datowany na koniec X w. Po monetach pierwszych Piastów, wyjątkowych, choć przedstawionych w dość licznym wyborze brakteatów wielkopolskich oraz nielicznych kwartnikach i monetach miejskich, pokazano numizmaty miejskie i koronne polskich władców nowożytnych powstałe w mennicach regionu. Szczególną uwagę zwracały monety dukatowe i talarowe powstałe za panowania Wazów (studukatówka Zygmunta III z mennicy bydgoskiej została pokazana

w kopii oryginału ze zbiorów E. Hutten-Czapskiego – obecnie MNK). Mennicę bydgoską oprócz nadzwyczaj licznych talarów reprezentowały także tymfy – pierwsze polskie „złotówki”. Ciekawość mogły wzbudzić monety łobżenickie z prywatnej mennicy Krotoskich z lat 1623–1630, a zwłaszcza pochodząca ze zbiorów MNK klipa denara łobżenickiego z 1623 r. w srebrze. Historię mennictwa polskiego powstającego w Wielkopolsce dopełniały monety Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Jana III Sobieskiego z mennicy nad Brdą. Kolejne doznania dotyczyły już oglądu monet związanych z Wielkopolską, lecz powstałych poza nią: monet zdawkowych bitych dla Wielkopolski pod panowaniem pruskim oraz monet i współczesnych żetonów promocyjnych bitych w mennicy państwowej

w Warszawie, a związanych z Wielkopolską tematycznie.

Część medalierską wystawy otwierały cenne, aczkolwiek nieliczne zabytki z epoki staropolskiej. Wśród nich na szczególną uwagę zasługiwał poznański medal z podwójnym portretem Anny Habsburg i Zygmunta III Wazy autorstwa Rudolfa Lehmana. Osobną mini-historię utworzyły medale powstałe poza Wielkopolską, lecz w związku z osobą wywodzącego się z regionu króla Stanisława Leszczyńskiego, i jego córką Marią. Z okresu zaborów zaprezentowano w obszernym wyborze zarówno medale niemieckie (dominujące ilościowo), jak i polskie. Na uwagę zasługiwała twórczość Fryderyka Wilhelma Belowa (1822–1895) oraz Jan Nepomucena Białasa (1866–1905).

Na tle innych zdecydowanie wyróżniała się twórczość wybitnego portrecyisty czynnego zwłaszcza w Poznaniu w latach 20. i 30. XX w. – Władysława Marcinkowskiego (1858–1947). Podobnie wysoką ocenę twórczości – dzięki szerokiej prezentacji – umożliwił ogląd twórczości Jana Wysockiego (1873–1960). Tło dla twórczości tych dwóch indywidualności stanowiły dzieła: Edwarda Haupta, Stanisława Repety, Mikołaja Kułaka, Jana Żoka czy Krystyny Dąbrowskiej. Bydgoszcz okresu międzywojennego była reprezentowana przez twórczość Piotra Trieblera i Stefana Kiersnowskiego.

Twórczość artystów działających po 1945 r. została przedstawiona najobszerniej również dlatego, że medalierstwo w Poznaniu otrzymało wówczas silny impuls rozwojowy w postaci mecenatu

Wystawa *Wielkopolska w monetach i medalach. Podróż przez tysiąclecie*. Fot. S. Bober

państwa. Trudny do dorównania poziom artystyczny i indywidualne piętno swoich dzieł narzucił środowisku Józef Stasiński (1927–2019). Na wystawie ukazano szeroki wybór z liczącego ponad 1900 dzieł *oeuvre* tego artysty. Godne odnotowania indywidualności twórcze, których dzieła można było podziwiać to Józef Kopczyński (1930–2006) i Anna Krzymańska (1932–2021). Dalsze znaczące postaci poznańskiego środowiska medalierów to Jerzy Drygas (1921–1988) Mieczysław Chojnacki (1926–2009), Ryszard Skupin (1930–2005), Jan Bakalarczyk (1909–1988), Jerzy Sobociński (1932–2008), Józef Petruk, Józef Murlewski, Edward Smolibowski, czy Grażyna Szymała-Wołyńska. Do artystów najmłodszej generacji należy Tomasz Jędrzejewski. Zaprezentowano także prace Zbigniewa Łukowiaka

(1935–2007) działającego w Rawiczu oraz Stefana Murawskiego związanego z Międzyrzeczem Wielkopolskim oraz Wiesława Ożminy (1943–2013) z Kalisza, a także artystów-medalierów bydgoskich: Michała Kubiaka i Rudolfa Rogatty (1928–1990).

Kuratorami wystawy byli: dr Witold Garbaczewski oraz Agnieszka Murawska, asystentką Marta Piekarska, oprawę plastyczną przygotował prof. dr hab. Rafał Górczyński. Wystawę dokumentuje obszerny, bogato ilustrowany katalog w polskiej i angielskiej wersji językowej. Ekspozycji towarzyszył spacer wirtualny oraz audiobook z prezentacją 30 najciekawszych obiektów – materiały promocyjne są nadal dostępne do pobrania ze strony muzeum.

Agnieszka Murawska